

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ

УДК 378.1

Зміни навчальних планів за спеціальностями транспортно-дорожньої галузі

Микола Каслін,
кандидат технічних наук, професор,

Людмила Костіна,
кандидат технічних наук, доцент,
Харківський національний
автомобільно-дорожній університет

Аналіз навчальних планів за спеціальностями галузі

Розвиток автомобільної та дорожньої галузей, які обслуговують різні інфраструктури промисловості, за останні 50 років істотно змінив структуру навчальних планів профільних вузів. Крім того, зазнали змін і кваліфікаційні характеристики фахівців, які працюють в промисловості, машинобудуванні і на транспорті. Для визначення тенденцій в питаннях змін структури були проаналізовані навчальні плани, які існували в ХНАДУ, протягом 50 років. Закінчують аналіз планів, що діють нині і затверджені Міністерством освіти і науки України, або ГСВО, — освітніми стандартами за всіма галузевими спеціальностями. Для аналізу були взяті наступні спеціальності: «Автомобілі і автомобільне господарство»

(А), «Підйомно-транспортні, будівельно-дорожні машини і обладнання» (М), «Автомобільні дороги і аеродроми» (Д), «Економіка підприємства» (Е). Структурний аналіз навчальних планів виконували таким чином. Всі навчальні дисципліни за спеціальностями розбивали на три блоки. Перший — гуманітарний блок, ряд дисциплін загальної соціальної спрямованості. Другий блок — загальнотехнічний, дисципліни, пов'язані із загальним машинобудуванням, будівництвом і дисциплінами загальнотехнічного або економічного характеру. Третій — спеціальний, який охоплював фахові дисципліни за профільною спеціальною підготовкою, включаючи практики, курсові проекти, дипломне проектування тощо. Розбивши всі дисципліни

навчальних планів за трьома блоками, ми проаналізували, як змінювалися кількість годин і кількість дисциплін у кожному блоці. Встановили відносні показники зміни у відсотках у кожному блоці підготовки і за спеціальностями в цілому. Як приклад, візьмемо спеціальність «Автомобілі і автомобільне господарство». Якщо в 1960 р. за цією спеціальністю загальна кількість дисциплін складала 40, а середня тривалість кожної дисципліни становила понад 136 годин (загальна кількість годин більша за 5440), то в 2010 році загальне навантаження за цією спеціальністю вже наблизилось до 7500 годин, а питома тривалість дисципліни зменшилась до 100 годин, з урахуванням СРС (рис.1,2).

Аналіз змін за 1970 рік, початок дев'яностих років та 2010 рік дозволяє зробити такі висновки: загальна кількість дисциплін збільшилась з 40 до 75, тобто майже вдвічі. Загальна кількість часу збільшилась з п'яти тисяч годин майже у 1,5 рази. При цьому зазначені зміни практично не торкнулися гуманітарного блоку, де кількість дисциплін і загальна кількість годин не змінилися. Питома вага гуманітарного блоку навіть збільшилась у

порівнянні з 1960 роком. Загальнотехнічні дисципліни також залишилися практично без змін (1960-ті роки — 43 %, 1990-ті роки — 52 %, 2010-й рік — 50 %). Спеціальна підготовка з двадцяти дисциплін зросла до 30, але питома вага зменшилась до 35 %, тому що вирости загальна кількість дисциплін та кількість годин на ці дисципліни, як з врахуванням самостійної роботи, так і без неї. Кількість часу, що відводиться на читання однієї дисципліни, зменшилась приблизно на 28–30 %.

Така ж ситуація з підготовки за ГСВО і за іншими спеціальностями («Менеджмент», «Е», «Облік та аудит»), що вже впроваджені. Аналогічні результати отримані і при аналізі навчальних планів DDR періоду 1980-х років (табл. 1, рис. 3).

Слід зазначити, що серед великої кількості дисциплін існує багато таких, які схожі за назвами і суттю. Наприклад:

- ГСВО за спеціальностями має такі дисципліни:
 - в «Менеджменті» — «Управління персоналом» — 54 год.;
 - в «Е» — «Менеджмент персоналу» — 108 год.;
- або

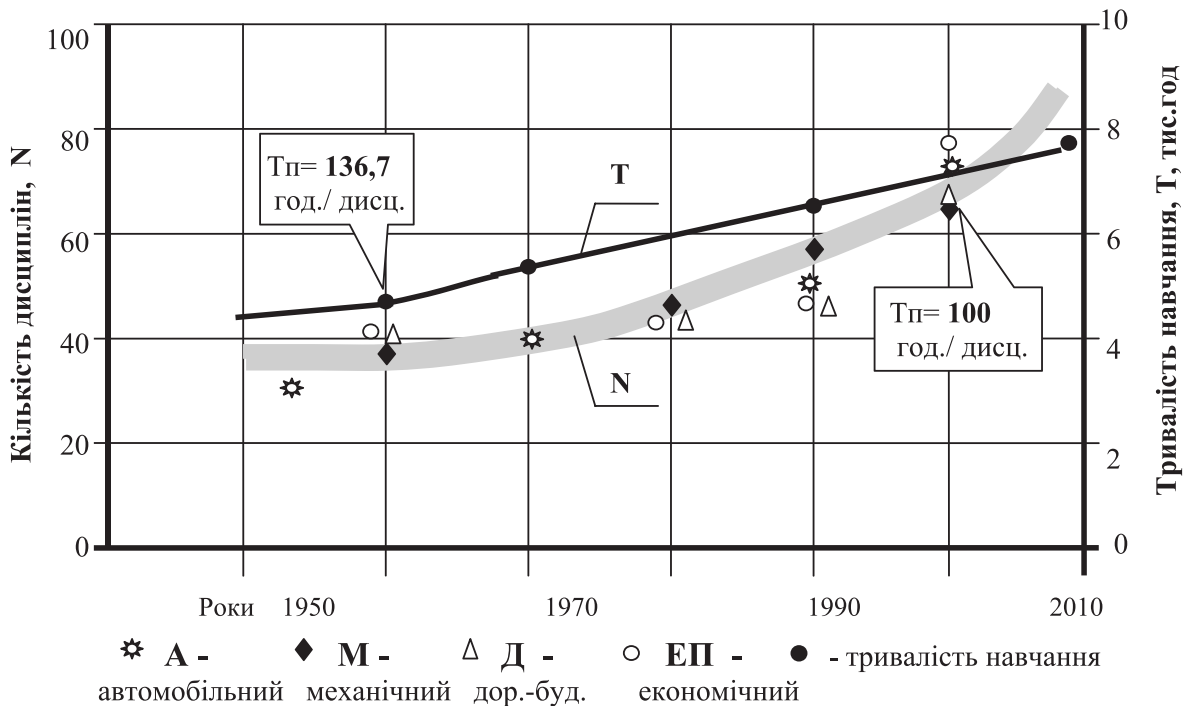

Рис. 1. Загальні показники навчальних планів за спеціальностями

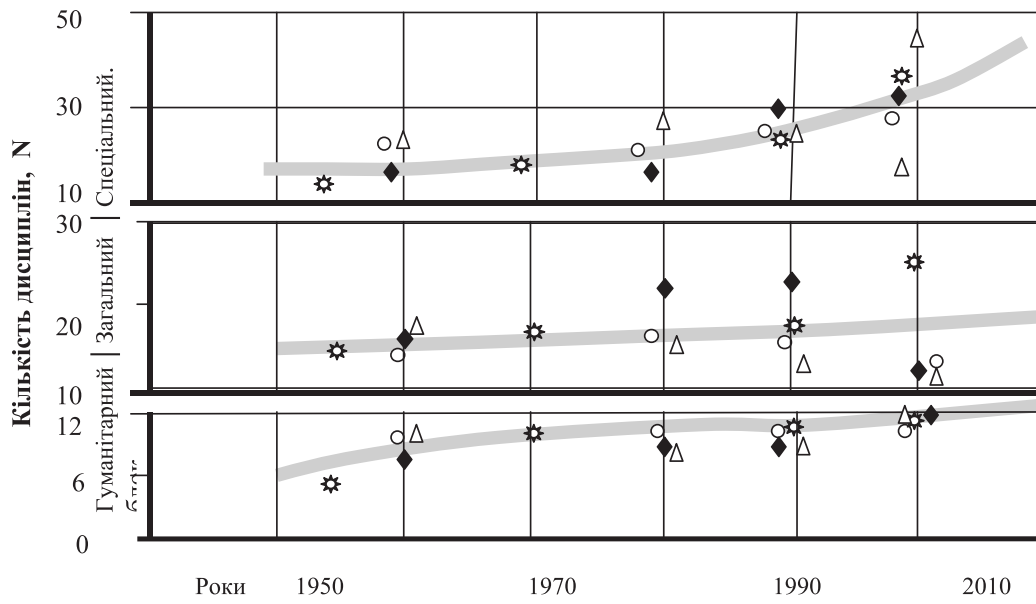

Рис. 2. Показники по окремих блоках підготовки (гуманітарний, загальний, фаховий або спеціальний)

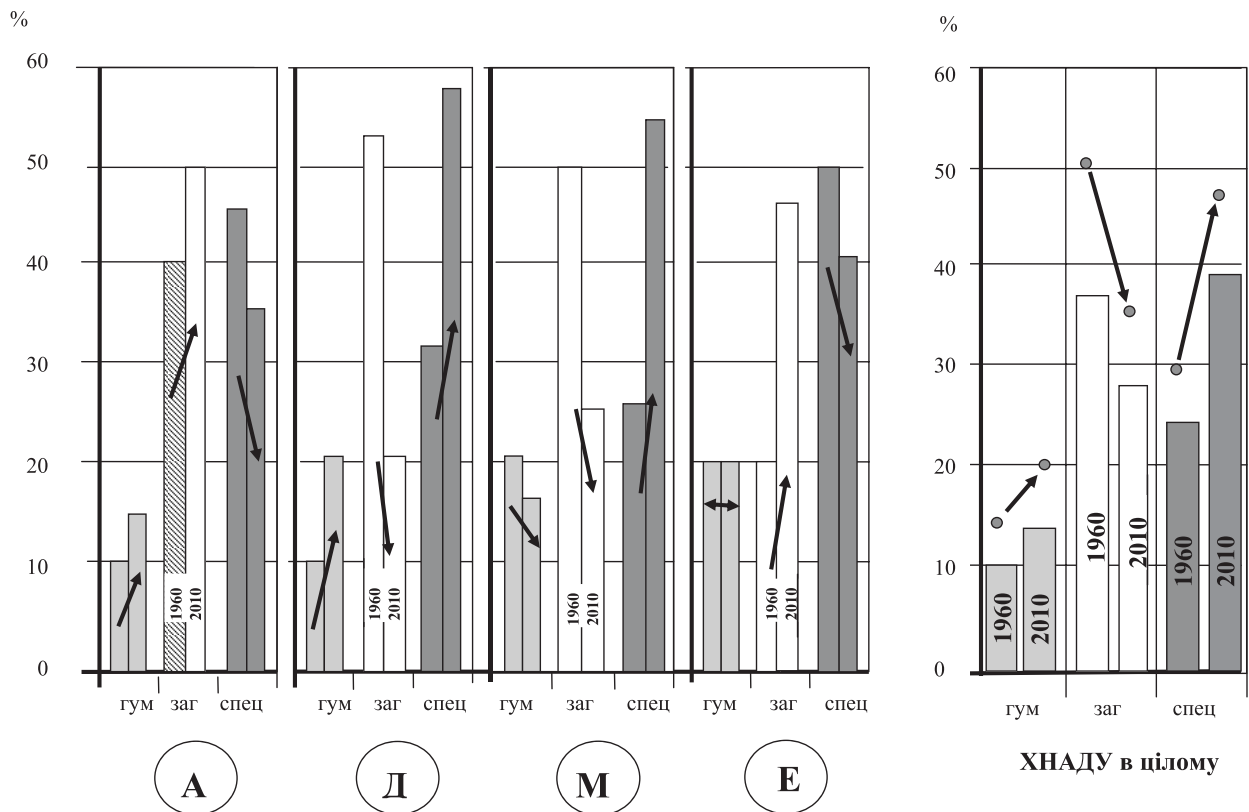

Рис. 3. Питова вага складових блоків за спеціальностями факультетів за 1960–2010 рр.

Таблиця 1

Загальні показники по структурних блоках навчальних планів

Показники		Блоки дисциплін н/плану			Загалом по ХАДІ- ХНАДУ	При- мітки	
		гуманітарний	загальний	спеціальний			
1960-ті роки	Кількість дисциплін	8	17	15	40	з СРС	
	Загальне навантаження, тис. годин	1,0	2,0	2,5	5,5		
	Відносно, годин / дисц.	130	120	160	136,7		
1980-ті роки *	Ра- зом %	DDR,	18	42	32	92 + ДП	з СРС
		СРСР,	15	44	35	94 + ДП	
	Прак- тичні занят- тя %	DDR,	≈	20	20	40	
		СРСР,	≈	15	15	30	
	Лабора- торні роботи %	DDR,	≈	5	5	10	
		СРСР,	≈	10	10	20	
2010-ті роки.	шт.		20	20	40	80	з СРС
	тис. годин		1,5	3,0	3,5	8,0	
	годин / дисципліну		75	150	87,0	100,0	

* Різниця в розподілі по видах навчальних занять по СРСР та НДР на той час пояснювалась кількістю ЕОМ, що використовувались при виконанні лабораторно-практичних робіт. Загальної суттєвої різниці у підготовці фахівців за однаковими напрямками майже не було.

— в «Менеджменті» — «Стратегічний менеджмент» — 54 год.;

— в «Е» — «Стратегічне управління підприємством» — 135 год.;

2. Не зрозуміло, чим відрізняється зміст таких дисциплін, як:

— стратегічне управління — спеціальність «Міжнародна економіка»

— стратегічний аналіз — спеціальність «Облік і аудит»

— стратегічне управління підприємством — спеціальність Е

— стратегічне управління потенціалом підприємства — спеціальність Е.

Тому, якщо Ви отримаєте диплом спеціаліста за напрямками «Е» та «Менеджмент», то автоматично повинні ще безкоштовно забрати диплом магістра з «Е».

Варто проаналізувати не тільки складові ГСВО щодо ОПП та ОКХ, а й інші «Положення», «Концепції», «Рекомендації» про організацію роботи закладів освіти (ФПК, ІПК, ЦППК та т.ін.); встановити їх пріоритети до таких законів, як «Про освіту», «Про вищу освіту» та ін.

Більш динамічні зміни за загальними, питомими та блоковими показниками зафіксовані з спеціальностей «Д» та «М». Ці тенденції і сформували загальноуніверситетські пропорції за останні 50 років. Тому формування пропозицій щодо подальшого перегляду ГСВО, підсилення фізико-математичної підготовки, здійснення профілізації або спеціалізації треба буде здійснювати з урахуванням виявлених тенденцій та їх можливої корекції.

Пропозиції щодо покращення планування та організації навчального процесу з урахуванням виявлених тенденцій можна звести до наступного:

1. Треба зменшити загальну кількість дисциплін на 20–25 % (щоб вона не перевищувала 60 на одну спеціальність).

2. По блоках це зменшення стосується фахового та гуманітарного блоків підготовки при максимальній їх уніфікації.

3. Середню тривалість окремого курсу з урахуванням СРС слід збільшити до 130–144 год (або чотири кредити).

10.03.2011